

Nr 175

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående en reform av den territoriella pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen i riket m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 153 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 29 mars 1957, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna av föredragande departementschefen förordade riktlinjer och normer för genomförande av ny indelning och tjänsteorganisation för de territoriella pastoraten i riket, *dels* godkänna av departementschefen förordade grunder för inplacering av kyrkoherde- och komministertjänster i lönegrad, *dels ock* medgiva, att kostnaderna för den av pastoratsindelningssakkunniga verkställda översynen av pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen må avföras på kyrkofonden.

De förslag, som framlägges i propositionen, avser de territoriella pastoraten i riket och syftar till en allmän pastoratsreglering samt omfördelning av den församlingsprästerliga tjänsteorganisationen. Härvid beaktas särskilt den missgynnade ställning, som bland annat de stora landsbygdsområdena i Övre Norrland och de större tätorterna för närvarande intar härutinnan. För åstadkommande av den eftersträlvade omfördelningen erfordras sammanläggning av alltför små pastorat och minskning av antalet prästerliga tjänster i vissa stift.

I propositionen föreslås vissa allmänna normer, som — med alla de smärre, lokalt betingade avvikelser eller jämkningar, som i en angelägenhet av förevarande art alltid måste förutsättas — bör tjäna som riktlinjer för pastoratsregleringen. Normerna utgår från förutsättningen att folkmängdstalet i pastorat är en lämplig mätare av prästernas arbetsbörda. Pastoraten föreslås uppdelade på tre olika grupper med olika folkmängdsserier. Den första gruppen föreslås bestå av pastorat med mer än 90 procent av befolkningen boende i tätort, den andra gruppen av pastorat med mellan 70 och 90 procent av befolkningen boende i tätort och den tredje gruppen av övriga pastorat.

För en präst i ett enprästpastorat skall folkmängden i regel icke understiga 2 000.

För pastorat bör uppställas kravet, att minst en präst, om möjligt två, där får full sysselsättning. För pastorat, tillhörande den här först angivna pastoratsgruppen, bör antalet präster icke överstiga sex. Övriga pastorat bör icke omfatta fler än fem präster.

Sammanlysning av gudstjänst föreslås skola kunna ifrågakomma för församling med upp till 500 invånare och med ett avstånd från den egna kyrkan till närmaste grannkyrka av upp till fem kilometer.

Anordningen med för flera pastorat gemensam kyrkoadjunkt föreslås komma till ökad användning. Härjämte föreslås inrättande av komministratorer med fyllnadstjänstgöring i annat pastorat.

Pastoratsindelningen bör i princip anknytas till den nya kommunindelningen.

Vad beträffar lönegradsinplaceringen föreslås kyrkoherdetjänsterna bli inplacerade i samma som de förut gällande lönegraderna — Ca 33, 31, 29 och 27¹. Komministertjänsterna föreslås inplacerade i Ca 28 och 26. Inplaceringen bör bestämmas med hänsyn till pastorats folkmängd och areal. Inrättande av särskilt tjänstgöringsområde bör icke inverka på inplacering i lönegrad.

Pastoratsindelningsreformen föreslås genomförd samtidigt i hela riket och tidigast den 1 januari 1961.

En indelning och prästerlig organisation enligt ett inom ecklesiastikdepartementet uppgjort utkast beräknas innebära en årlig ökning av lönekostnaderna för församlingsprästerna i riket med omkring 15 000 kronor. Härtill kommer vissa merkostnader under en övergångsperiod. I samband med pastoratsregleringen uppkommer härjämte vissa kostnader av engångsnatur.

I propositionen framlägges dessutom vissa förslag rörande övergångs-anordningar i samband med indelningsreformens genomförande, såsom allmän vakantsättning, förflyttning, förtidspensionering och överförande till övergångsbefattning.

Propositionen

I statsrådsprotokollet redovisas de olika frågorna under följande huvudavdelningar och underavsnitt:

I. Inledning (s. 3—5)

II. Huvudgrunderna för reformen (s. 6—31)

Allmänna synpunkter (s. 6—7)

Befolkningsomflyttningen (s. 8—10)

Prästernas arbetsuppgifter, arbetsdistrikt för pastoralvård, antal församlingar i pastorat (s. 10—12)

Förhållandet till kommunindelningen (s. 12—14)

¹ Enligt före 1/7 1957 gällande beteckning.

- Gudstjänsttutorordning, sammanlysning av gudstjänst (s. 14—20)
En- eller flerprästpastorat (s. 20—24)
Gemensamma prästtjänster (s. 24—26)
Allmänna normer för indelningen och organisationen (s. 26—31).
III. Vissa specialfrågor (s. 32—40)
Tjänstegraderingen och prästernas befordringsförhållanden (s. 32—33)
Tjänstebostad åt kyrkoadjunkt (s. 33)
Särskilt tjänstgöringsområde och prästs stationering (s. 33—35)
Centralisering av kyrkobokföringen (s. 35—36)
Särskilt kyrkobokföringsdistrikt (s. 36)
Anskaffande av bil för tjänstebruk (s. 36—37)
Lönegradsinplacering för kyrkoherdar och komministrar (s. 37—40).
IV. Indelningsreformens genomförande (s. 41—66)
Allmänna synpunkter (s. 41—43)
Samtidigt genomförande m. m. (s. 43—47)
Vakantsättning (s. 47—50)
Förflyttning (s. 50—52)
Förtidspensionering (s. 52—54)
Övergångsbefattningar (s. 55—62)
Lönegradsinplaceringens genomförande (s. 62—63)
Provindeling m. m. (s. 63—64)
Ekonomisk uppgörelse m. m. (s. 64)
Behandlingsordningen (s. 65—66).
V. Kostnadsberäkningar (s. 67—68)

Utskottet tillåter sig i nu angivna delar hänvisa till statsrådsprotokollet.

Motioner m. m.

I anledning av förevarande proposition har utskottet till behandling förehått

dels de likalydande motionerna I: 506 av herr *Arrhén* och II: 660 av herr *Svensson* i Krokstorp *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att komministertjänst alltid skall placeras i lönegrad 28, då kyrkoherdetjänsten i pastoratet är placerad i lönegrad 33, samt att de i propositionen nr 153 föreslagna lönegradsuppflyttningarna av komministrar skall ske med verkan från den 1 juli 1958:

dels de likalydande motionerna I: 507 av herr *Yngve Nilsson m. fl.* och II: 655 av herr *Svenungsson m. fl.*, vari föreslås, att riksdagen i sitt yttrande över propositionen ville uttala, att tätortspastorat bör delas, då de uppnått ett invånarantal av 30 000, att antalet enprästpastorat synes kunna ökas utöver det i propositionen förutsatta, att anslag beviljas i den utsträckning, att största möjliga antal församlingar kan få söndaglig guds-

tjänst i sina församlingskyrkor, samt att stiftsrepresentanter bör delta i handläggningen hos kammarkollegiet av frågor rörande genomförandet av ifrågakvarande reform;

dels de likalydande motionerna I: 508 av herr *Yngve Nilsson m. fl.* och II: 654 av herr *Magnusson* i Tumhult *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådana regler för tjänstegradering, att prästerlig biträdestjänst i ort utan hyresmarknad i regel inrättas som komministertjänst;

dels de likalydande motionerna I: 509 av herrar *Mannerskantz* och *Nils Theodor Larsson* samt II: 653 av herr *Börjesson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 153 måtte A. besluta att som riktlinjer och normer för reform av den territoriella pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen i riket må gälla, att minimitalet i fråga om folkmängd och areal för bildande av landsbygdspastorat må fastställas till 1 800 personer respektive 1,7 kvmil samt att motsvarande jämkningar nedåt må vidtagas för övriga beräkningar av invånare och areal, att ett ökat antal enprästpastorat må medgivas i enlighet med vad i motionerna förordats, att erforderliga medel må disponeras för gudstjänster enligt vad i motionerna förordats i kyrkor, som genom nyindelningen och nyorganisationen skulle bli utan söndaglig gudstjänst, att församlingarnas önskemål beträffande centralisering av pastorsexpedition och prästernas stationeringsort må tillerkännas avgörande inflytande, att reformen må träda i kraft den 1 juni eller eventuellt den 1 juli, tidigast år 1961, samt att det i propositionen angivna antalet fasta prästtjänster, 2 541, må utgöra ett minimum för riket utom Stockholms stad; B. hemställa hos Kungl. Maj:t om att församlingarna för varje stift må erhålla tvenne representanter, en präst och en lekman, att som adjungerade ledamöter i kammarkollegiet delta i dess handläggning av förslag för respektive stift och att berörda församlingar och pastorat må äga rätt att inkomma med yttranden till kammarkollegiet med anledning av vederbörande domkapitels förslag; samt C. medgiva att kostnaderna för nämnda stiftsrepresentanter må bestridas av kyrkofondsmedel;

dels de likalydande motionerna I: 519 av herr *Theodor Johansson* och fru *Svenson* samt II: 662 av herrar *Pettersson* i Dahl och *Staxäng*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 153 måtte beakta vad i motionerna anförts, innebärande att i fråga om pastoratsindelningens förhållande till kommunindelningen bör som norm för den förra indelningen gälla, att de kyrkliga synpunkterna i första hand skall få vara avgörande, att vid reformens genomförande möjligheter bör öppnas för inrättande av så många enprästpastorat som ur praktiska synpunkter befinnes erforderligt samt att minimitalet i fråga om folkmängd och areal för bildande av landsbygdspastorat för en präst bör sänkas till 1 800 personer respektive 1,7 kvadratmil;

dels de likalydande motionerna I: 549 av herrar *Boman* och *Sundelin*

samt II: 694 av herr *Persson* i Svensköp *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 153 i vad rör sammanlysning av gudstjänster särskilt uttala att förordnande som tjänstebitråde må ges även åt kvinna *samt att* det årliga anslag som bör anvisas ur kyrkofonden för bestridande av kostnaderna för sådana tjänstebiträden som anlitas för begränsande av antalet gudstjänstsammanlysningar må beräknas till 350 000 kronor;

dels motionen II: 661 av fröken *Wallerius* och fröken *Karlsson*, vari hemställt att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 153 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla betydelsen av en samverkan mellan av reformarbetet berörda myndigheter och Småkyrkorörelsens centralråd vid lösandet av de nu uppkommande, lokala indelningsfrågorna;

dels ock motionen II: 695 av herr *Persson* i Svensköp, vari hemställt, att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 153 måtte beakta de synpunkter som i motionen anförts och uttala sig för ett införande av flerprästupastorat i den omfattning som pastoratsindelningssakkunniga förordat.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft även en vid riksdagens början av herr *Svenungsson m. fl.* väckt motion (II: 45), vari hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till reglering av frågan om reseersättning för församlingspräst till 1958 års riksdag.

Beträffande motiveringen till de sålunda framställda förslagen får utskottet hänvisa till motionerna II: 660, II: 655, II: 654, II: 653, II: 661, II: 662, II: 694, II: 695 och II: 45.

I detta sammanhang må slutligen omnämnas, att till utskottet inkommit ett antal skrifter från församlingar och pastorat *m. fl.* samt att representeranter för vissa pastorat och organisationer vid uppvaktning inför utskottets vederbörande avdelning framfört sina synpunkter på den föreliggande frågan.

Utskottet

Den förevarande propositionen avser en allmän reglering av de territoriella pastoraten i riket och en omfördelning av den församlingsprästerliga organisationen. Sedan i propositionen redogjorts för de förutsättningar, varpå en sådan reform anses böra bygga, föreslås på grundval härav vissa allmänna normer, som — med smärre, lokalt betingade avvikelser eller jämkningar — bör tjäna som riktlinjer för reformen. Därjämte föreslås i propositionen grunder för inplacering av kyrkoherde- och komminister-tjänster i lönegrad. Pastoratsindelningsreformen och den nya tjänsteorga-

nisationen samt de nya inplaceringsreglerna föreslås skola träda i kraft samtidigt, tidigast den 1 januari 1961.

Under huvudavdelningen II i statsrådsprotokollet, betecknad *h u v u d g r u n d e r n a f ö r r e f o r m e n*, beröres i avsnittet *allmänna synpunkter* frågan om behovet av den nu aktuella reformen. Utskottet — som erinrar om att 1949 års riksdag i samband med behandlingen av propositionen (nr 204) angående nya grunder för avlöningen av präster m. m. underströk vikten av att en rationalisering av pastoratsindelningen snarast kom till stånd — finner i likhet med departementschefen, att de utredningar som pastoratsindelningssakkunniga verkställt och redovisat i sitt betänkande bekräftar nödvändigheten av en allmän översyn av den nuvarande pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen.

Problemet med avseende å denna översyn är, framhåller departementschefen i avsnittet om *befolkningsomflyttningen*, i första hand en omfördelning av nuvarande prästtjänster — från landsbygden till de större tätorterna samt från rikets södra och mellersta delar till de nordligare; någon utökning av tjänsteorganisationen i dess helhet med hänsyn till folkmängdsökningen i riket under de senaste decennierna finner han ej påkallad. Härtill ansluter sig utskottet, som emellertid samtidigt vill framhålla, att vid framdeles skeende folkmängdsförändringar får med ledning av de normer, som nu må komma att antagas, och med beaktande av erfarenheter av reformen och utvecklingen i övrigt avgöras, vilka ändringar i organisationen som må finnas påkallade, varvid givetvis såväl ökning som minskning av organisationen i dess helhet blir tänkbar.

De förutsättningar, som utgör grundvalen för de föreslagna normerna för indelning och organisation, är antalet församlingar i pastorat, förhållandet till kommunindelningen, gudstjänstturordningen, frågan om en- eller flerprästpastorat samt inrättande av gemensamma prästtjänster.

Under avsnittet *prästernas arbetsuppgifter, arbetsdistrikt för pastoralvård, antal församlingar i pastorat* framhåller departementschefen att antalet församlingar i ett pastorat bör, i vad avser indelning och organisation, tillmätas egentlig betydelse endast i fråga om gudstjänsthållningen. För prästernas lönegradsinplacering anser han det knappast finnas skäl att någon hänsyn tages till församlingsindelningen i ett pastorat. Mot dessa departementschefens uttalanden har utskottet intet att erinra.

I fråga om *förhållandet till kommunindelningen* anser departementschefen i likhet med pastoratsindelningssakkunniga, att pastoraten i princip bör ha sådan anknytning till de borgerliga kommunerna, att kommun- och pastoratsgräns ej skär varandra, men att avvikelser därifrån ibland må kunna ske. I motionerna I: 519 och II: 662 framställes ett yrkande av innebörd, att i denna fråga de kyrkliga synpunkterna skall i första hand få vara avgörande. Enligt utskottets mening ligger det vid en reform av detta slag i sakens natur, att de kyrkliga intressena skall ligga till grund för dess ge-

nomförande. Om ett upprätthållande av principen om pastoratsindelningens anknytning till kommunindelningen i ett enskilt fall skulle bli till skada för de kyrkliga intressena, bör därför avsteg från principen kunna göras, något som även förutsättes i propositionen. I såväl de sakkunnigas utkast till ny pastoratsindelning som det inom ecklesiastikdepartementet upprättade utkastet upptages också ett antal pastorat, som bryter kommunindelningen. Vid reformens genomförande blir det givetvis en avvägningsfråga, när i det enskilda fallet en till kommunindelningen anpassad pastoratsbildning skall anses bli till men för de kyrkliga intressena. Det synes emellertid utskottet, att det i motionerna framförda önskemålet bör kunna tillgodoses inom ramen för den i propositionen förutsatta möjligheten till undantag från huvudregeln. Utskottet, som ansluter sig till vad departementschefen i denna fråga uttalat, anser alltså att motionerna, i här berörd del, icke påkallar någon riksdagens åtgärd.

I avseende å *gudstjänstturordningen* framhåller departementschefen, att s. k. sammanlysning av gudstjänst i viss utsträckning fortfarande blir nödvändig samt anser, att som riktpunkt för möjlighet till sammanlysning bör kunna godtagas en högsta folkmängd i vederbörande församling av 500 invånare och ett största avstånd mellan församlingskyrkorna av 5 kilometer, därvid dock uttryckligen bör fastslås, att marginalen för tillämpningen av dessa normer måste allt efter de lokala betingelserna kunna bli ganska vid. Utskottet har intet att erinra mot vad departementschefen härutinnan anfört och föreslagit.

Med hänsyn till de skadeverkningar å det kyrkliga livet, som kan vara förenade med sammanlysning, föreslås i propositionen till minskande av antalet sammanlysningar, att ett årligt belopp av 100 000 kronor anvisas ur kyrkofonden för anlitage av predikobiträden i eljest gudstjänstlösa kyrkor. Enligt en av 1953 års kyrkomöte verkställd beräkning skulle, därest sådana biträden skulle uppehålla gudstjänst i alla eljest gudstjänstlösa församlingskyrkor, den härför erforderliga ersättningen uppgå till inalles högst 350 000 kronor. Beträffande ifrågavarande anslag ur kyrkofonden yrkas i motionerna I: 507 och II: 655, att anslag beviljas i den utsträckning att största möjliga antal församlingar kan få söndaglig gudstjänst i sina församlingskyrkor, i motionerna I: 509 och II: 653, att erforderliga medel må disponeras för gudstjänst genom predikobiträden i kyrkor som genom reformen skulle bli utan söndaglig gudstjänst, samt i motionerna I: 549 och II: 694, att anslaget beräknas till 350 000 kronor. Det i propositionen föreslagna anslaget å 100 000 kronor avser uppenbarligen icke att täcka kostnaderna för anlitage av predikobiträden i alla de fall, där församlingskyrka efter reformen skulle bli utan söndaglig gudstjänst, utan endast att medel ställes till förfogande för nedbringande av antalet sådana fall. Det föreslagna anslaget finner utskottet kunna godtagas för närvarande, men torde anslagets storlek böra omprövas sedan erfarenheter vunnits av i

vilken utsträckning predikobiträden kan komma att anlitas. På grund av det anförda bör förevarande motioner, såvitt nu är i fråga, icke föranleda någon åtgärd.

Såsom predikobiträden för minskande av antalet eljest gudstjänstlösa kyrkor bör enligt departementschefen kunna ifrågakomma i församlingstjänst anställd präst, som icke har predikoskyldighet varje sön- och helgdag och som är villig åtaga sig uppdraget, emeritipräst, prästvigd läroverkslärare m. fl. ävensom lekmän som erhållit sådant tillstånd, som omtalas i 19 kap. 4 och 5 §§ kyrkolagen (*venia concionandi*). I motionerna I: 549 och II: 694 hemställs, att riksdagen måtte särskilt uttala, att förordnande som tjänstebitråde må ges även åt kvinna. Utskottet vill för sin del ge uttryck åt den uppfattningen, att sådant förordnande bör kunna ifrågakomma under samma förutsättningar för såväl män som kvinnor, och föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet sålunda anför.

Beträffande frågan om *en- eller flerprästpastorat* förordar pastoratsindelningssakkunniga — främst med hänsyn till möjligheterna att i ett flerprästpastorat fördela arbetet efter prästernas individuella läggning och ålder — i allmänhet en organisation med flera än en präst i pastoratet, särskilt i tätorterna men även på landsbygden. Departementschefen intar i denna fråga en från de sakkunniga något avvikande ståndpunkt, vilken kan sammanfattas på följande sätt. Flerprästorganisationen är i regel lämplig i stads- och jämförliga tätortspastorat. På den egentliga landsbygden blir en differentiering av arbetsuppgifterna i ett pastorat ofta icke möjlig med hänsyn till avstånd och andra förhållanden. Någon generell regel kan icke uppställas för avgörande av vilkendera typen av pastorat som bör föredragas, utan detta måste avgöras med hänsyn till förutsättningarna i det enskilda fallet. Flerprästpastorat på landsbygden är den naturliga lösningen för utjämning av arbetsbördan i två angränsande, olika stora pastorat, under förutsättning att de lokala förhållandena medger att prästerna i nämnvärd mån övertar arbetsuppgifter från varandra. Ett av kyrkomötet gjort uttalande att, då frihet att välja är för handen, enprästpastorat på landsbygden är att föredraga framför flerprästpastorat, kan enligt departementschefen möjligen sägas innebära någon överskattning av vissa speciella intressen. Pastorat med sjunkande folkmängd bör ej bibehållas som enprästpastorat, såvida ej folkmängden är så stor, att den vid fortsatt minskning likväl under överblickbar tid kan utgöra tillräckligt underlag för en kyrkoherdetjänst eller pastoratet kan förutsättas framdeles kunna sammanläggas med annat pastorat utan rubbning av indelningen i övrigt. Då sammanläggning föreslås skola ske, bör förutsättningar finnas för samarbete eller tjänsteutbyte mellan pastoratets präster. Slutligen anför departementschefen, att det givetvis är vanskligt att nu bedöma huru stort ytterligare antal enprästpastorat som med hans utgångspunkter kan förutsättas, men

han räknar med en ökning i förhållande till vad de sakkunniga föreslagit med 30, innebärande en kostnadsökning av högst omkring 50 000 kronor.

Vad departementschefen sålunda anfört och föreslagit anser sig utskottet kunna godtaga.

I motionerna I: 507 och II: 655 yrkas — under hänvisning bland annat till kyrkomötets uttalande att i händelse av valfrihet enprästpastorat på landsbygden är att föredraga framför flerprästpastorat — att riksdagen skall uttala, att antalet enprästpastorat synes kunna ökas utöver det i propositionen förutsatta. Yrkandet i motionerna synes utskottet i och för sig ej oförenligt med vad i propositionen föreslagits, eftersom det där angivna antalet enprästpastorat — 30 flera än vad de sakkunniga föreslagit — endast utgör en ungefärlig uppskattning. Då emellertid motiveringen till yrkandet innebär ett avsteg från vad departementschefen förordat, anser sig utskottet ej kunna biträda detsamma.

Vidare yrkas i motionerna I: 509 och II: 653, att ett ökat antal enprästpastorat må medgivas i enlighet med vad som ur kyrklig synpunkt prövas mest lämpligt, samt i motionerna I: 519 och II: 662, att möjlighet skall öppnas för inrättande av så många enprästpastorat som ur praktiska synpunkter befinnes erforderligt. Uttalandet i propositionen, att avgörandet av vilkendera typ av pastorat som bör föredragas måste ske med hänsyn till förutsättningarna i det särskilda fallet, innebär enligt utskottets mening, att på frågan skall läggas i huvudsak de synpunkter som i motionerna yrkas. På grund härav torde de ifrågavarande motionerna, i här berörd del, icke påkalla någon riksdagens åtgärd.

Slutligen yrkas i motionen II: 695, att riksdagen måtte uttala sig för införande av flerprästpastorat i den omfattning som pastoratsindelningssakkunniga förordat. Under hänvisning till sitt i det föregående gjorda ställningstagande anser utskottet motionen icke böra föranleda någon åtgärd.

I avseende å *gemensamma prästtjänster* föreslår departementschefen, att anordningen med för flera pastorat gemensam kyrkoadjunkt skall komma till ökad användning samt att komministraturer med fyllnadstjänstgöring i annat pastorat skall inrättas. Mot vad departementschefen härutinnan föreslagit har utskottet intet att erinra.

De *allmänna normer för indelning och organisation*, som departementschefen på grundval av ovan redovisade förutsättningar föreslår, grundas i första hand på pastoratets sammanlagda folkmängd och omfattning i landareal. I avseende å folkmängden sammanfattas normerna i en i statsrådsprotokollet intagen tablå (s. 30).

I propositionen betonas, att folkmängdstalen är valda för att gälla rent normala fall och därför avsedda att jämkas, när avvikelser från det normala föreligger. Avvikelse uppåt kan sålunda ifrågakomma, därest arealen är relativt liten, och avvikelse nedåt, om arealen är mycket stor. Vidare bör avvikelse nedåt medges med hänsyn till antalet församlingskyrkor per

präst, där söndaglig gudstjänst skall förrättas, varvid man som normalt kan utgå från högst två församlingskyrkor per präst eller, där sammanlysning av gudstjänst kan äga rum, högst tre församlingskyrkor per präst.

I normerna ingår även begreppet »måttlig areal», vilket enligt departementschefen bör anges till två kvadratmil. Denna siffra är endast att uppfatta som riktpunkt, och jämkning därav torde bli erforderlig i åtskilliga fall, där samfärdseln inom pastoratet försvåras av olika anledningar, t. ex. av svårframkomliga vägar, sjöar och skärgård, ävensom då bebyggelsen är jämnt spridd över hela pastoratets område.

De sålunda föreslagna normerna synes utskottet i det hela väl avvägda och därför väl ägnade att tillämpas vid en allmän översyn av indelning och organisation, dock med de möjligheter till avvikelser därifrån, uppåt och nedåt, som i enlighet med vad departementschefen anfört må betingas av förhållanden som avviker från de normala fallen.

I propositionen har vidare uttalats, att vid pastoratsregleringen särskild hänsyn bör tagas till förhållandena på Gotland och Öland. De förhållanden i dessa landskap, som särskilt kan inverka på indelning och organisation, är såvitt utskottet kan bedöma att där förekommer ett stort antal små församlingar med kyrkor. Så är emellertid fallet även annorstädes i landet, och i propositionen förutsättes, att jämkning av de i normerna ingående folkmängdstalen skall kunna ske med hänsyn till antalet församlingskyrkor per präst. Därigenom torde de speciella förhållandena i nu nämnda delar av landet kunna bli vederbörligen beaktade.

Vidkommande ifrågavarande normer har yrkats, i motionerna I: 509 och II: 653, att minimum i fråga om folkmängd och areal för bildande av landsbygdspastorat må fastställas till 1 800 personer respektive 1,7 kvadratmil och motsvarande jämkningar nedåt må vidtagas för övriga beräkningar av invånare och areal, samt i motionerna I: 519 och II: 662, att minimaltalen fastställas till 1 800 personer och 1,7 kvadratmil. Med yrkandet om »motsvarande jämkningar nedåt» för övriga beräkningar av invånare och areal torde åsyftas de i de sakkunnigas förslag upptagna serierna med lägre folkmängdstal i landsbygdspastorat med stigande antal församlingar. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att ett par remissinstanser — kammarkollegiet och statskontoret — intagit en motsatt ståndpunkt till den motionärerna företräder och föreslagit högre minimifolkmängd för tätortspastoraten. Utskottet, som enligt det föregående godtagit i propositionen såsom norm föreslagna 2 000 invånare som minimalt för folkmängden i alla pastorat och 2 kvadratmil som mått för begreppet måttlig areal, kan inte biträda de i motionerna framställda yrkandena. De av Kungl. Maj:t föreslagna möjligheterna till avvikelser från normerna synes för övrigt kunna medföra, att i det enskilda fallet kan bildas pastorat med folkmängd och areal i enlighet med motionsyrkandena. På grund av det anförda bör motionerna, såvitt nu är i fråga, icke föranleda någon åtgärd.

Vidare yrkas i motionerna I: 507 och II: 655, att tätortspastorat skall delas, då det uppnått ett invånarantal av 30 000. Yrkandet anknyter till de sakkunnigas förslag att högsta maximitäl med avseende å folkmängden för tätortspastorat skulle utgöra 30 000. Departementschefen har icke gjort något uttalande om när enligt hans mening ett pastorat bör delas. Enligt utskottets mening ligger det i sakens natur, att när de i normerna angivna högsta maximitälerna för folkmängden för olika pastoratstyper — 42 000 för F-ortspastorat, 25 000 för E-ortspastorat och 18 000 för landsbygdspastorat — varaktigt och mera väsentligt överskridits, frågan om pastoratsdelning bör tagas under omprövning, varvid delning bör genomföras om ej särskilda skäl talar däremot. Med hänsyn till vad sålunda anförts synes ifrågavarande motioner, i nu berörd del, icke böra föranleda någon åtgärd.

I anslutning till frågan om normerna uttalar departementschefen, att han räknar med att det skall bli möjligt att inom ramen för ett oförändrat totalt antal prästerliga tjänster i riket något utöka den kyrkliga organisationen i Stockholm, vilken icke inbegripes i vare sig de sakkunnigas utkast eller departementsutkastet. Med anledning härav yrkas i motionerna I: 509 och II: 653, att det i propositionen angivna antalet fasta prästtjänster, 2 541, må utgöra minimum för riket utom Stockholms stad. Utskottet, som anser att indragning av tjänster bör ske endast då de normer för organisation som nu föreslås påkallar detta, är för sin del inte berett att tillstyrka ifrågavarande motionsyrkande.

Under huvudavdelningen III, vissa specialfrågor, föreslår departementschefen i fråga om *tjänstegraderingen och prästernas befordringsförhållanden*, att i pastorat, där endast kyrkoherde är anställd, kyrkoadjunkt skall inrättas, om folkmängdstalet väsentligen överstiger de i normerna angivna maximitälerna för en präst och viss tendens till fortsatt stegring samt i övrigt normala förhållanden i avseende å arbetsbördan råder; om folkmängden ökas ytterligare, t. ex. med mer än 50 procent av nämnda grundtal, bör i regel adjunkturen ombildas till komministratur. Då behov av en tredje tjänst inträder, bör enligt departementschefen denna under motsvarande förutsättning bli en kyrkoadjunkt; vid ökning av organisationen utöver tre präster får arbetsförhållandena i varje särskilt fall bli avgörande. Från dessa regler föreslås emellertid två undantag. Saknas allmän hyresmarknad och kan ej heller lämplig bostad tillhandahållas, anses den naturliga formen för lösande av organisationsfrågan böra vara inrättande av en komministratur. Komministratur anses även vara att föredraga, där biträdande präst skall ha kyrkobokföringsskyldighet eller det kan förutsättas, att den prästerliga representationen i kyrkoråd kommer att stadigvarande ankomma på honom. I motionerna I: 508 och II: 654 yrkas, att riksdagen måtte besluta sådana regler för tjänstegraderingen, att prästerlig biträdestjänst i ort utan hyresmarknad i regel inrättas som kom-

ministertjänst. Detta yrkande synes i sak sammanfalla med vad i propositionen föreslagits. Utskottet, som inte har något att erinra emot vad departementschefen i detta avsnitt föreslagit, anser någon åtgärd i anledning av ifrågavarande motionsyrkande inte påkallad.

Vad departementschefen anfört beträffande frågan om *tjänstebostad åt kyrkoadjunkt* föranleder ingen erinran från utskottets sida.

I fråga om *särskilt tjänstgöringsområde och prästs stationering* anser departementschefen, att särskilda tjänstgöringsområden för komministrar och kyrkoadjunkter icke bör fastställas annat än undantagsvis, ävensom att befogenheten att fastställa särskilt tjänstgöringsområde, vilken för närvarande är förbehållen Kungl. Maj:t, skall överlämnas åt domkapitlen. Med hänsyn härtill anses förekomsten av särskilda områden icke böra inverka på prästernas löner. Avdelandet av särskilt område förutsätter, att präst stationeras inom området. Beträffande biträdande präst som ej skall ha särskilt område anser departementschefen det önskvärt, att dylik präst stationeras på sådan ort, att samverkan med kyrkoherden icke försvåras. Hänsyn anses därvid böra tagas till förekomsten av användbar prästgård. Finns tätort av betydelse i pastoratet, förutsättes prästerlig tjänstnehavare om möjligt böra stationeras där. En koncentration av samtliga präster i ett vidsträckt flerprästpastorat till en central tätort avses dock icke härmed. Prästerna avses även i fortsättningen skola stationeras på olika platser i pastoratet — med den hänsyn tagen till församlingsindelningen, som kan befinnas rimlig.

Vad departementschefen sålunda föreslagit anser utskottet kunna godtagas. I motionerna I: 509 och II: 653 yrkas, att församlingarnas önskemål beträffande prästernas stationeringsort tillerkännes avgörande inflytande. Med avseende härå må framhållas att för präst som har tjänstebostad orten för bostaden utgör hans stationeringsort; i övriga fall bestämmes stationeringsorten i regel av domkapitlet. Om yrkandet i motionerna tolkas efter ordalagen, torde det innebära, att domkapitlet vid bestämmande av prästs stationeringsort ej skulle kunna gå emot vederbörande församlings önskemål, eftersom detta skulle tillerkännas avgörande inflytande. Enligt utskottets mening synes emellertid i yrkandet böra inläggas den innebörden, att största möjliga hänsyn bör tagas till församlingarnas önskemål i frågan. Med denna tolkning synes det utskottet — särskilt med beaktande av uttalandet i propositionen att i denna fråga skall tagas den hänsyn till församlingsindelningen som kan befinnas rimlig — att yrkandet icke är oförenligt med vad departementschefen föreslagit. Motionerna torde därför, i här berörd del, icke böra föranleda någon åtgärd.

Beträffande *centralisering av kyrkobokföringen* ansluter sig departementschefen till pastoratsindelningssakkunnigas uttalande, att centralisering i ett pastorat till dettas huvudort i särskilda fall kan innebära bestämda fördelar för det prästerliga arbetet i pastoratet; dock förutsättes

centralisering icke förväntas bli generellt genomförd, enär avstånd och bebyggelseförhållanden kan på sina håll omöjliggöra detta, till följd varav frågan städse måste prövas med hänsyn till i varje fall föreliggande lokala betingelser. Häremot har utskottet intet att erinra. I motionerna I: 509 och II: 653 yrkas, att församlingarnas önskemål beträffande centralisering av pastorsexpedition tillerkännes avgörande betydelse. Erinras må att bestämmanderätten i dessa frågor torde tillkomma domkapitlen. Under hänvisning till vad utskottet ovan anfört i anledning av motsvarande motionsyrkande rörande prästs stationeringsort finner utskottet nu förevarande yrkande böra så tolkas, att största möjliga hänsyn skall tagas till församlingarnas önskemål angående centralisering av kyrkobokföringen. Då enligt propositionen frågan om centralisering alltid skall prövas med hänsyn till de lokala förutsättningarna härför, torde yrkandet i motionerna få anses tillgodosett genom vad departementschefen föreslagit. Motionerna bör därför, i här berörd del, icke föranleda någon åtgärd.

Mot de av pastoratsindelningssakkunniga föreslagna, av departementschefen godtagna grunderna för inrättande och indragning av *särskilda kyrkobokföringsdistrikt* har utskottet intet att invända.

Departementschefens uttalanden i frågan om *anskaffande av bil för tjänstebruk* ger icke utskottet anledning till någon erinran. I detta avsnitt berör departementschefen även frågan om reseersättning för församlingspräst. Utskottet har funnit sig i detta sammanhang böra till behandling upptaga den vid riksdagens början väckta motionen II: 45, vari yrkas, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till reglering av frågan om reseersättning för församlingspräst till 1958 års riksdag. Departementschefen upplyser, att av de två utredningar, varav denna fråga är avhängig, den ena eller 1949 års reseersättningskommitté avslutat sitt arbete, medan den andra eller stiftskansliutredningen ännu icke slutförts. Utskottet har inhämtat, att den sistnämnda utredningens betänkande kan förväntas bli avlämnat under nästkommande år. Under hänvisning härtill synes förevarande motion icke böra föranleda någon åtgärd.

Rörande *lönegradsinplacering för kyrkoherdar och komministrar* må erinras, att enligt gällande prästlöneereglemente domprosttjänst är placerad i lönegrad Bo 1 (före den 1 juli 1957 motsvarande Ca 37), annan kyrkoherdetjänst i någon av lönegraderna Ao 21, 23, 24 och 26 (motsvarande Ca 27, 29, 31 och 33) samt komministertjänst i någon av lönegraderna Ao 19—22 (motsvarande Ca 25—28). För kyrkoherdetjänsterna finnes icke för närvarande några inplaceringsregler; de nuvarande tjänsterna inplacerades enligt grunder som gällde endast vid övergången till det nya lönesystemet. Departementschefen, som anser att varken antalet församlingar i ett pastorat eller förekomsten av särskilda tjänstgöringsområden skall inverka på prästernas löner, föreslår att kyrkoherdetjänsterna för framtiden skall inplaceras i lönegrad Ca 27 (Ao 21) när pastoratets invånarantal uppgår till högst

1 500, i Ca 29 (Ao 23) när pastoratets invånarantal uppgår till 1 501—4 500 eller dess areal utgör minst 301 kvadratkilometer, i Ca 31 (Ao 24) när invånarantalet uppgår till 4 501—10 000 eller arealen utgör minst 601 kvadratkilometer och samtidigt invånarantalet överstiger 1 500, samt i Ca 33 (Ao 26) när invånarantalet uppgår till minst 10 001 eller arealen utgör minst 1 201 kvadratkilometer och samtidigt invånarantalet överstiger 4 500. I fråga om komministertjänsterna föreslås, att sådana i domkyrkopastorat ävensom i pastorat med antingen ett invånarantal av minst 12 001 eller en areal av lägst 1 201 kvadratkilometer och ett invånarantal överstigande 4 500 skall placeras i lönegrad Ca 28 (Ao 22); alla övriga komministertjänster skall placeras i lönegrad Ca 26 (Ao 20). De nuvarande komministergraderna Ca 25 (Ao 19) och Ca 27 (Ao 21) skall alltså försvinna.

I motionerna I: 506 och II: 660 yrkas, att komministertjänst alltid skall placeras i lönegrad Ca 28 (Ao 22), då kyrkoherdetjänsten i pastoratet är placerad i Ca 33 (Ao 26). Motionsyrkandet överensstämmer på denna punkt med pastoratsindelningssakkunnigas förslag. Anledningen till den i propositionen i detta hänseende föreslagna avvikelserna däriifrån, innebärande att ett antal komministrar, som eljest skulle ha placerats i lönegrad 22, nu kommer att placeras i lönegrad 20, torde vara att ett bifall till de sakkunnigas förslag i denna del skulle ha medfört en lönejustering uppåt för vissa komministrar. Utskottet finner ej tillräckliga skäl vara anförda för ett frångående av propositionens förslag härutinnan och avstyrker fördenskull nämnda motionsyrkande. Ej heller i övrigt har utskottet något att erinra mot vad departementschefen i detta avsnitt föreslagit.

Till *i n d e l n i n g s r e f o r m e n s g e n o m f ö r a n d e* (huvudavdelning IV) tages i propositionen icke definitiv ställning på alla punkter utan avses att i senare sammanhang underställa riksdagen dessa frågor. Emellertid framlägges redan nu — med hänsyn till att det för prästerskapet och församlingarna samt vederbörande myndigheter måste vara av värde att huvuddragen av övergångsanordningarna nu fixeras — förslag till preciserade beslut i vissa hänseenden.

Under avsnittet *samtidigt genomförande m. m.* föreslår departementschefen, att reformen skall träda i kraft samtidigt för hela riket, dock med undantag för pastoratsdelning som tillika innebär församlingsdelning. I samband härmed avvisas dels ett förslag av kyrkomötet att beträffande viss tjänst eller viss församling uppskov med ikraftträdandet skulle under vissa förutsättningar kunna medges under någon tid, högst åtta år, dels ock ett av pastoratsindelningssakkunniga framfört uppslag, att med tillsättande av kyrkoadjunktstjänst skulle få anstå tills komministertjänsten blivit ledig. Reformen föreslås skola träda i kraft vid årsskifte, dock att individuella anstånd med prästs tillträdande av utövningen av annan tjänst eller om-

stationering till annan ort bör kunna medges. Ikraftträdandet anses kunna ske tidigast den 1 januari 1961.

I motionerna I: 509 och II: 653 yrkas, att reformen skall träda i kraft den 1 juni eventuellt den 1 juli, tidigast år 1961. Till frågan om reformens ikraftträdande vid annan tidpunkt än årsskifte har departementschefen tagit ställning i samband med avvisandet av ett av kyrkomötet väckt förslag om den 1 maj som dag för genomförandet, och därvid som skäl mot kyrkomötets förslag åberopat de betydande administrativa svårigheter detta skulle medföra i fråga om upprättande av statförslag för delar av budgetår, fördelning av inkomster från lokala avlöningstillgångar mellan de gamla och de nya pastoraten samt upprättande av dubbla avräkningar mellan kyrkofonden å ena samt de gamla och de nya pastoraten å andra sidan. Utskottet finner de sålunda anförda skälen mot ett ikraftträdande vid annan tidpunkt än årsskifte övertygande. De olägenheter, som ett ikraftträdande vid årsskifte kan medföra för de enskilda prästerna, kan i väsentlig mån reduceras genom den föreslagna möjligheten till individuella anstånd med tillträde av annan tjänst eller omstationering till annan ort. Utskottet förordar alltså, att reformen skall träda i kraft vid årsskifte och har ej heller i övrigt något att erinra emot vad departementschefen i detta avsnitt anført och föreslagit. Motionerna avstyrkes fördens skull, såvitt nu är i fråga.

De övergångsanordningar, som i propositionen föreslås för reformens genomförande, är *vakantsättning, förflyttning, förtidspensionering* och inrättande av *övergångsbefattningar*. Mot vad departementschefen härutinnan anført och föreslagit har utskottet intet att invända.

I fråga om *lönegradsinplaceringens genomförande* föreslår departementschefen, att denna bör träda i kraft samtidigt med den nya tjänsteorganisationen och indelningen samt att samtliga kyrkoherde- och komminister-tjänster skall inplaceras i lönegrad enligt de nya reglerna, oavsett om tjänsterna beröres av indelnings- och organisationsändringen eller ej. Vidare föreslås fastställande för varje pastorat av en personalförteckning, ävensom vissa regler för fastställande av ny förteckning vid framdeles skeende förändringar. Om därvid en tjänst med hänsyn till minskning av pastoratets folkmängd nedflyttas i lönegrad, anses innehavaren av tjänsten likväl böra bibehållas vid sina löneförmåner. Slutligen föreslår departementschefen i detta avsnitt, att den enligt 46 § sista stycket prästlöneordningen gällande skyldigheten för präst att underkasta sig särskilda av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade bestämmelser angående avlöningsförmåner vid sådan förflyttning från högre till lägre ordinarie församlingsprästerlig tjänst, som sker till följd av en allmän omreglering av pastoratsindelningen och tjänsteorganisationen i pastoraten, icke skall genomföras. I motionerna I: 506 och II: 660 yrkas, att de i propositionen föreslagna lönegradsuppflyttningarna för komministrar skall ske med verkan från den 1 juli 1958.

Utskottet anser tillräckliga skäl inte föreligga för en särbehandling av ifrågavarande grupp av prästerliga befattninghavare och får fördenskull avstyrka sistnämnda yrkande. Utskottet biträder vad departementschefen i detta avsnitt föreslagit.

I likhet med departementschefen ansluter sig utskottet till vad pastoratsindelningssakkunniga anfört angående *ekonomisk uppgörelse* vid pastoratsdelning.

Beträffande *behandlingsordningen* föreslår departementschefen, att Kungl. Maj:t skall uppdraga åt domkapitlen att — sedan berörda församlingar och därvarande präster beretts tillfälle yttra sig — avge förslag till ny indelning och organisation för respektive stift i enlighet med godtagna riktlinjer samt att översända förslagen med tillhörande handlingar till kammarkollegiet för avgivande av utlåtande. Sedan Kungl. Maj:ts beslut meddelats skulle övergångsbestämmelser rörande utseende av kyrkoråd för nybildat pastorat utfärdas, varjämte innehavare av tjänster, som skall indragas, skulle beredas tillfälle anmäla önskemål i fråga om förflyttning. Beträffande handläggningen i kammarkollegiet föreslås, att Kungl. Maj:t skall utse två representanter för svenska kyrkan i dess helhet, en lekman och en präst, att såsom adjungerade ledamöter i kollegiet deltaga i pastoratsindelningssärendenas handläggning. Vad departementschefen sålunda föreslagit har inte givit utskottet anledning till erinran.

Kyrkomötets förslag att Kungl. Maj:t även skall utse representanter för varje stift — bestående av förutom biskopen en präst och två lekmän — att med yttrande- och förslagsrätt deltaga i handläggningen hos kammarkollegiet av ärendena rörande respektive stift avvisas av departementschefen. I denna fråga yrkas i motionerna I: 507 och II: 655, att stiftsrepresentanter skall deltaga i handläggningen hos kammarkollegiet av frågor rörande genomförandet av ifrågavarande reform, samt i motionerna I: 509 och II: 653, att riksdagen skall dels hos Kungl. Maj:t hemställa att församlingarna för varje stift må erhålla tvenne representanter, en präst och en lekman, att som adjungerade ledamöter i kammarkollegiet deltaga i dess handläggning av förslag för respektive stift samt att berörda församlingar och pastorat må äga rätt att inkomma med yttranden till kammarkollegiet med anledning av vederbörande domkapitels förslag, dels ock medge att kostnaderna för nämnda representanter må bestridas av kyrkofondsmedel.

Ett bifall till yrkandet i motionerna I: 509 och II: 653 om två stiftsrepresentanter med ställning såsom adjungerade ledamöter i kollegiet skulle såvitt utskottet kan finna innebära, att kollegiet vid handläggningen av dessa ärenden skulle bestå av — förutom sina egna tre ledamöter — fyra adjungerade ledamöter, därav två riks- och två stiftsrepresentanter, vilka alltså skulle bilda majoritet gentemot kollegiets egna ledamöter. En sådan anordning anser sig utskottet icke kunna tillstyrka. Vad angår yrkandet i samma motioner att berörda församlingar och pastorat skall äga rätt att

till kollegiet inkomma med yttranden i anledning av vederbörande domkapitels förslag vill utskottet allenast framhålla, att av administrativ praxis följer, att de äger sådan rätt. Motionerna I: 509 och II: 653 synes därför, i här berörd del, icke böra föranleda någon åtgärd.

Vidkommande motionerna I: 507 och II: 655 finner utskottet det lämpligt att de lokala intressena blir representerade vid dessa ärendens handläggning i kammarkollegiet. I analogi med vad som var fallet vid beredningen av ärendena rörande den allmänna kommunindelningen anser utskottet det dock till fyllest, att endast en representant — präst eller lekman — utses för de lokala intressena och att denne endast erhåller yttrande- och förslagsrätt. Utskottet vill därför förorda bifall till de ifrågakvarande motionerna, såvitt nu är i fråga, på sätt utskottet här angivit.

Beträffande behandlingsordningen har vidare i motionen II: 661 yrkats, att riksdagen måtte framhålla betydelsen av samverkan mellan av reformarbetet berörda myndigheter och Småkyrkorörelsens centralråd vid lösandet av de nu uppkommande, lokala indelningsfrågorna. Utskottet, som förutsätter att berörda myndigheter i den mån så befinnes behövt vid handläggningen av ärendena rörande pastoratsregleringen tar kontakt med nämnda centralråd, anser motionen icke påkalla någon åtgärd.

Rörande *k o s t n a d s b e r ä k n i n g a r n a* (huvudavdelning V) förutsätter departementschefen att den föreslagna reformen skall medföra vissa kostnadsökningar. Sålunda beräknas lönekostnaderna vid en indelning och organisation enligt departementsutkastet jämte viss förutsatt ökning av organisationen i Stockholm överstiga de nuvarande lönekostnaderna med 15 000 kronor. Övriga lönekostnader (vikariatsersättning, reseersättning, sjukvård o. d.) beräknas icke undergå några ändringar av större betydelse. Till merkostnader av permanent natur kommer vidare det i propositionen förordade anslaget ur kyrkofonden med 100 000 kronor för år för begränsning av antalet gudstjänstsammanlysningar. Merkostnader av övergångsnatur uppkommer för de präster, som oaktat förflyttning till lägre tjänst bibehålles vid dittillsvarande lönesättning; dessa kostnader beräknas under de närmaste åren till omkring 100 000 kronor för år. Slutligen uppkommer jämväl vissa kostnader av engångsnatur, såsom kostnader i samband med centralisering av pastorsexpeditioner, för arkivfrågornas lösning och för indelningsfrågornas handläggning i domkapitlen och kammarkollegiet; dessa kostnader är svåra att bedöma men kommer enligt departementschefen uppenbarligen icke att bli så stora, att de bör få inflytande på reformfrågans allmänna bedömande. Utskottet har intet att erinra mot de av departementschefen sålunda gjorda beräkningarna.

Slutligen tillstyrker utskottet förslaget att kostnaderna för pastoratsindelningssakkunnigas arbete, vilka uppgått till 192 017 kronor 26 öre och i förskott gäldats från kyrkofonden, avföres på fonden.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 506 och II: 660 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 507 och II: 655 såvitt nu är i fråga, besluta att en representant för de lokala intressena skall äga deltaga i handläggningen i kammarkollegiet av frågor rörande genomförandet av pastoratsindelningsreformen för varje stift, på sätt utskottet förordat;

III. att motionerna I: 507 och II: 655 i vad de icke behandlats under II. icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionerna I: 508 och II: 654 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

V. att motionerna I: 509 och II: 653 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att motionerna I: 519 och II: 662 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VII. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 549 och II: 694 såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört i fråga om kvinnas förordnande som tjänstebiträde;

VIII. att motionerna I: 549 och II: 694, såvitt de avser anslag ur kyrkofonden, icke må av riksdagen bifallas;

IX. att motionen II: 661 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att motionen II: 695 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

XI. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under beaktande av vad utskottet anfört,

1. godkänna av föredragande departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 29 mars 1957 förordade riktlinjer och normer för genomförande av ny indelning och tjänsteorganisation för de territoriella pastoraten i riket,

2. godkänna av departementschefen förordade grunder för inplacering av kyrkoherde- och komministertjänster i lönegrad,

3. medgiva, att kostnaderna för den av pastoratsindelningssakkunniga verkställda översynen av pastoratsindel-

ningen och den församlingsprästerliga organisationen må avföras på kyrkofonden;

XII. att motionen II: 45 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 december 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Ohlon, Gillström, Näsström, Boman, fröken Andersson, herrar Gustaf Andersson, Ivar Johansson, Einar Persson, Sundelin, Pålsson, Holmqvist, Rikard Svensson och Mossberger; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmborg, Petterson i Degerfors, Thapper, Ståhl, Persson i Växjö, Staxäng, fröken Elmén, herrar Gustafsson i Stockholm, Almgren, fru Wallin, herrar Gerhard Nilsson i Gävle, Nelander, Svensson i Kungälv och Gustafsson i Mem.

Reservationer:

- 1) av herr *Staxäng*
- 2) av herr *Nelander*.

Särskilt yttrande

beträffande frågan om kvinnliga tjänstebiträden av herr *Staxäng*, som därvid anförde:

»Utskottets uttalande i denna punkt kan jag icke dela. Det torde i detta fall icke tillkomma riksdagen att binda kyrkan vid viss anslagsanvändning, utan denna bör inom den angivna ramen bero av kyrkans bedömande i kraft av den självbestämmingsrätt som måste tillkomma henne i egna inre angelägenheter. Vid sådant förhållande torde utskottets uttalande sakna annan innebörd än en personlig opinionsyttring.»
